

I.

**Az
imáról**

I.

René Voillaume az imádságról

A válogatás a szerző *Emberek között* című könyvéből való.

● Ez a hivatás szemlélődő életre szól a világban, amelynek során szoros sorsközösséget vállalnak névtelen embertársaikkal, azokkal, akiknek nincsen befolyásuk a társadalomra, amelyben élnek és dolgoznak.

● *Jacques Maritaintől: „...Szemlélődő életmód a világban?... Igen, és ismételten igen. Ugyanakkor egy ilyen élet nem igazolhatja magát a világban másként, mint azzal a szándékkal, hogy a lelkeket szolgálja, ebből következően viszont így vagy úgy ki lesz nekik szolgáltatva, és bátran el kell tűrnie értük minden nehézséget, keserűséget, haszontalan jövés-menést, amely elkerülhetetlen az emberekkel való érintkezés folyamán; mindezt azért, hogy bizonyosságot tegyen közöttük magáról a szemlélődésről, és a mi Urunk eucharisztikus szeretetéről. Ha ön úgy dönt, hogy a világban marad, azt hiszem, azzal az elszántsággal teszi, hogy hagyja magát felemészteni mások által, kizárólag annyi (nem kevés) magányt fenntartva magának, amennyi szükséges ahhoz, hogy Isten olyanná tegye, hogy másoknak önmagából adni tudjon... Mi marad meg ezek után? Az a benyomás, az az eszme, az a gondolat, az a remény, hogy a Szentlélek előkészít valamit a világban, a szeretet és a szemlélődés művét, amelyben önmagát átadó és feláldozó lelkeket szeretne a világ forgatagában látni...”*

● A férfi és női kistestvérek olyan lakáskörülményeket, zajt és fáradtságot vállalnak, ami aligha segíti elő az imádságot.

● Nem szeretném, ha megkíséرتene benneteket az elképzelés, hogy az ima, a Jézussal való egyesülés, mintegy eszköz arra, hogy megvalósítsátok a vágyott evangéliumi életet. Ez az elképzelés az értékrend teljes felcserélését jelentené, és azt, hogy semmit sem érttetek meg Foucauld atya lelkeségéből. Olvassátok el ismét elmélkedéseit, és rájöttök: számára Jézus az, akit mindenekfelett és önmagáért szeret.

● Jézus lelke csak akkor imádkozik bennünk, ha szívünkben utat készítünk számára, ha eléje sietünk.

„Imádkozni, ez annyit jelent, mint szeretve gondolni Istenre.” Az imádságnak ez a Foucauld atya által megfogalmazott, egyszerű meghatározása világosan mutatja: minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy megtanuljunk Istenre gondolni. Foucauld atyától egyformán távol áll mind a passzivitás, mely mindent a Szentlélek erejétől vár, mind a túlzott igyekezet, hogy gondolatátit módszeresen Jézusra irányítsa. Ám

ahogyan ő imádkozik, az buzgó, bátor, világos elkötelezettség; egész akaratával, egész lényével imádkozik.

A kistestvér tanulja meg, hogy egy maradjon Jézussal a legkülönbözőbb, és a legnehezebbnek tűnő helyzetekben is. Nem várhatjuk, hogy a Jézussal maradás csak úgy magától megy, noha az erre való képesség Jézus ingyenes ajándéka. Miután Istenbe vetettük legvakmerőbb reményünket, s bizakodó egész hitünket, egyszerű és pontos módszer révén lényünk, értelmi és érzelmi világunk legjavát, állítsuk bátran az imádság és Jézus jelenlétének szolgálatába.

● *Mi sem nyomasztóbb, hiábavalóbb, mint az értelem, az igazság vagy az erkölcsi értékek síkján való öncélú elmélkedés, mely zárt köréből nem tör ki, hogy az életben tettekre váltsa a gondolatot.*

● **Lehetetlenség a munkáséletet azzal átalakítani, hogy szerzetesi étellel Istennek szenteljük.**

● *Az akadályok közül, melyek nehezítik, hogy a szegény dolgozó élete teljességgel Istennek szentelt élet legyen, elsősorban a munkásélet okozta fáradtság áll az előtérben, mely alig engedi, hogy a szellem szabad legyen az ima számára; másodsorban az, hogy a dolgozónak munkája végeztével kevés ideje marad az imádságra. A szemlélődő rendek szerzetesei általában ezeket az ellenvetések teszik. Részükről érthető is, hiszen az ő életük főként a magány, az elkülönültség és a csend útját járja. Lelkük így lesz alkalmas a kontemplatív imára, s arra, hogy befogadja a Szentlélek ajándékait, melyek az ilyen imával járnak. Ez az ima mindenekelőtt az isteni szépség és igazság békés szemlélése a szeretet fényénél. De nem csak így, másként is lehet imádkozni, Jézus általában nem az ilyen imádkozásra hívja kistestvéreit. A kistestvéreket egész életmódjuk megváltó imára kötelezi, igaz és hiteles imára, ez azonban lelkükben nem olyan formát ölt, mint a kolostorban elmélkedő szerzetes elmélyülő imája. Más életkörülmények között, és sokszor akadályok ellenében imádkozik a kistestvér; imájának a fáradtság, a szenvedés, a szegények életének hányattatásai közül kell magasba törnie. Erre kell felhívni a figyelmet, ezt kell megértetnünk azokkal, akik olyan belső imára éreznek hivatást, mely inkább Isten békés és imádó szemléléseire összpontosul. Az ilyen belső ima, ha nagylelkű odaadással gyakorolják, a szerzetes vagy remete egyedüli vagy közvetlen eszköze, hogy szerzetes életét magvalósítsa. Az ehhez szükséges nyugalom és béke is jelenthet veszélyt, de most szükségtelen volna ezzel foglalkoznunk.*

Jézus Kistestvérei viszont arra hivatottak, hogy olyan nehézségek árán imádkozzanak és higgyenek, melyeket esetleg saját életük szenvedése támaszt, de talán még

gyakrabban az, hogy fenntartás nélkül osztoznak környezetük fizikai és szellemi elesettségében.

● **A kistestvérnek nem kell azon lennie, hogy imáját elkülönítse az emberi szorongásnak attól a részétől, melyet saját szívében hordoz.**

● *Imátok többnyire a fájdalmas igyekezet, a titkos vágyakozás, vagy a megváltó Jézus olthatatlan szomjúhozásának formáját ölti, mikor már gyötrelmes világossággal fölfogjátok gyengeségeketet vagy akár teljes tehetetlenségeketet. Nem gondolnám, hogy hivatásokhoz tartozna az olyan imádkozás, melynek során szünethez jutnátok, megpihenhetnétek.*

● **Jézus azt akarja, abban az imában vegyünk részt, mely ilyen sóhajtásra fakasztotta: „>Sajnálom e népet. Már harmadnapja kitartanak velem, s nincs mit enniük...< Megesett a szíve rajtuk, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok. >Most mélyen megindult a lelkem... Mit is mondjak?... Hogy szabadíts meg attól az órától, Atyám?<”**

● *Hivatásunknak talán a legnagyobb kockázatai közé tartozik az, hogy túlságosan könnyen beérjük magával a vággyal, ami ugyan már önmagában is egyfajta ima, főként ha elmélyül és állandósul. Ám a vágynak az ima után mégis át kell alakulnia legalább azzá, hogy hitben várjuk Jézust, az imával együtt járó gyakorlati tétlenségben, mely magányosan és szóra képtelenül visz bennünket Isten elé.*

● **A magányos elmélkedés békés feltételeit testvéreink iránti szeretetből áldoztuk föl. Jézus sohasem kívánta a belső imának ezt a módját mindazoktól, akik őt követni akarják, viszont hangsúlyozottan mindnyájunkat arra kért, hogy kitartóak legyünk a szüntelen imában.**

● *Hogy a vámos, a bűnös asszony, a Jézust éjjel-nappal ostromló betegek és vakok imája elvezessen a szeretet tökéletességére: erre a kegyelemre kell megnyitnunk a szívünket. Imánk mindenkor legyen a szegények imája, azoké, akik fáradnak és szenvednek.*

● **Könyv nélküli imádkozásra, szavak nélküli imára, egész lényünk imájára kényszerítenek bennünket.**

● *Nem feledkezhetem meg arról, ami itt, ezen a helyen történt, hogy kétévi közös élet után, az apostolok legjobbjai sem tudtak vele egy órát virrasztani.*

● **Az imádság idején érzett nehézkességeket, tehetetlenségeket időnként arra készítetnek, hogy elgondolkozzatok, nincs-e valami titokzatos módszer, mely fölfedhetné számotokra a követendő helyes utat. Nem hiszem, hogy van ilyen**

módszer, s ez semmiképp sem lehet más, mint amiről az Úr szólt nekünk az Evangéliumban. Jézus marad mindenkor az ima legfőbb tanítómestere, és nemcsak azért, mert a kérdés mély és teljes ismeretével, hanem egész életének példájával szólott róla, mert mindenki másnál jobban imádkozott. Jézus átélte - és nagyon hajszolt, néha gyötrelmes napok során élte át - a tökéletes imádságot.

● *Hogyne ismernénk mindannyian azt az állapotot, mikor a test a léleknél erősebbnek bizonyul? Elalszunk bárhol. Néha még az Úr Jézussal is megesett, hogy napközben pótolta a látogatók özöne, a kora hajnali imádság miatt megrövidült éjszakai álmot.*

● **Nekünk mindenkor számolnunk kell ezzel a két ténnyel, vagyis a jöttébe vetett alázatos és szüntelenül megújuló reménységgel, s az állandó igyekezet jegyében való várakozásunkkal.**

● *Van úgy, hogy a legmeredekebb utak a legjobbak, mert kevésbé csábítanak bennünket arra, hogy menet közben elkószáljunk.*

● **Mar-Elias-i levelemben már írtam nektek, hogy életmódunkkal szemben támasztott egyik fő ellenvetés az, hogy körülményeink nem alkalmasak az imára. A fáradtság, a zaj, a nehéz testi erőfeszítés okozta szellemi elnehezülés, látszólag kizárja az igazi imaélet lehetőségét. Akkor azt is írtam, hogy erre a kérdésre még visszatérek. Megértitek, milyen komoly probléma ez, és nemcsak a ti számotokra, hanem a szegény emberek, az egyszerű dolgozók milliói számára is, akiknek sokszor nagyon nehéz munkát kell végezni a megélhetésért. Világosan éreztem, hogy van válasz erre az ellenvetésre. Az imára való elhivatottságunk tudatának elmélyítése közben, Isten a szegények sorsában való minél teljesebb osztozásra ösztönöz bennünket. Az Evangéliumot olvasva nem látjuk azt, hogy Jézus az imádságot valami kivételes adományként kezelte volna, mely azoknak az osztályrészre, akiknek elegendő nyugalomuk és szabad idejük van a termékeny elmélkedéshez.**

● *Az imádság óráiban többnyire képtelenek leszünk az elmélkedésre, gondolkodásra.*

● **Bizonyos időn át - s ez az idő kinél hosszabb, kinél rövidebb - magától értetődő, sőt helyes, ha Istennel folytatott párbeszédünk kezdetén szóhoz jut a gondolat, a képzelet, s az érzelmi élet is. Ám e párbeszédnek fokozatosan lényünk olyan rétegeibe kell jutnia, mely már túl van az érzelem, a képzelet, vagy a gondolat síkján.**

De közben ne féljeteek egyszerűsíteni, életközeibe hozni találkozásokat Istennel. Imaéletek kezdetén - s ez a kezdet sokáig eltarthat - üssétek föl az Evangéliumot, a

Szentírást, nem annyira azért, hogy „elmélkedjete” Isten szavain, inkább csak azért, hogy lassan, újra meg újra olvasgatva a sorokat, nem elemezve, magatokkal nem vívódva, hanem éppen csak azért, hogy ott legyetek a fénykörében. Vagy esetleg mondjátok el lassan, újra meg újra, a Miatyánkot, az Üdvözlégyet, vagy más imát, hagyjátok, hogy az ima szavai belétek hatoljanak. Nem tudok nem gondolni a „Jézus imára”, a keleti testvéreinknél oly ősi és szeretett ritmikus ima-ismételésre.

● *Ami a legfontosabb: ne kapaszkodjunk soha, semmiféle módszerbe. Egész valónkkal megyünk Isten felé, úgy ahogy tudunk.*

● **Ne gondoljátok, hogy a kegyelem, az isteni kegyelem beteljesülésének útjában állhat az, hogy a szegények életét kell élnetek.**

● *Mikor úgy érezzük, hogy bizalmunkat veszítettük, hogy semmiféle támaszpontra nem lelünk, akkor kezdünk valóban isteni szintre lépni. Azt képzeljük, hogy rossz, nehéz napokat élünk, pedig életünk épp ekkor rendeződik Isten akarata szerint. Mikor már egyedül a hit kényszerítő ereje visz bennünket előre, mikor elidőzünk a Szentség előtt, de alig tudjuk, hogy miért és hogyan, amikor kedv és öröm nélkül, de mégis szolgálunk másokat, amikor az Evangélium és a liturgia szavait nem érezzük sem vonzónak, sem megindítónak, akkor, és éppen akkor - ha hűségesek voltunk, s ha Isten is úgy akarja - beteljesül bennünk a hit csodája, s ekkor kezdünk behatolni lelkünk ama rétegébe, ahol az isteni élet fakad. Csak e perspektíva fényénél, és csak ennek igazáról meggyőződve vehetjük fontolóra az imádság problémáját.*

Elmélkedni tehát nem annyit jelent, mint imádkozni. Az elmélkedés legfőbb fölkészülés lehet az imádságra, s egyesek számára kapu az imához. De ne akarjunk más úton elindulni, mint amit Isten mutat számunkra. Imádkozzunk úgy, ahogy tudunk, s ne gyötrődjünk azon, hogy úgy akarjunk imádkozni, ahogy nem tudunk. Nem azt akarom mondani, hogy az elmélkedésnek nincs meg a maga szerepe, erre különben hamarosan visszatérek. Mindössze azt akarom mondani, hogy az elmélkedés nem imádság, és még csak nem is lényeges az ima előkészítéséhez, ha az akaratunktól független körülmények arra kényszerítenek bennünket, hogy másik utat válasszunk. Mert van egy másik út is.

Néha még az is megtörténhet, hogy az elmélkedés az ima akadályává lesz,

● **Krisztus nem közelíthet hozzánk anélkül, hogy belénk ne égetné kínszenvedésének és keresztyének bélyegét. Szükségszerűen azok is ide jutnak, akik elmélkedéssel kezdik, és ha hűségesek, a Szentlélek majd eljön a kellő órában, hogy széttörje lelki életük túlzottan racionális rendezettségét, hogy lehetetlenné**

tegyen minden elmélkedést, s így akaratunkat - túl minden gondolaton és érzelmen - egyedül Isten felé irányítsák. Mert ahogy az elmélkedés, úgy az érzelem sem imádság. Állhatatlan az érzelem, mely csak arra jó, hogy kezdeti segítséget adjon az akarat lendületének. Mert az igazi szeretet: akarat.

● *Nem hisszük elég erősen, hogy Isten valóban lelkünkbe költözhet, hogy elvégezze imánkat. Vagy ha hiszünk benne, hajlunk arra, hogy az elkülönült kevesek előjogának véljük a sikert, melyet csak azok érhetnek el, akiknek a kolostor falai biztosítják az elmélkedést megkönnyítő csendet.*

Pedig miért lenne ez így? Vajon, akiket életkörülményeik akadályoznak az elmélkedésben, azok egyúttal akadályozva lennének az imádkozásban is? Vajon az imádság nem áll a gondolat felett? A szegények nem tudnak elmélkedni. Nem alkalmasak rá, nincs meg hozzá a képzettségük, nem ismerik az elmélkedés mechanizmusát, túlságosan fáradtak hozzá.

Kimerülve hazatértek, ti sem lesztek alkalmasak az elmélkedésre. Nem lesztek rá képesek. De állhatatos kintartásokat hozzásegít benneteket ahhoz, hogy a hit és a szeretet egyszerű, dísztelen cselekedetei révén ott legyetek Isten előtt, hogy lényetek legmélyét elébe tárva úgy, ahogy van, várjátok Őt. Várjátok Őt vágyakozva, de főként érezzétek át tehetetlenségeteket, nyomorú Ságotokat, gyöngeségeteket. Az eredmény gyakran egy fájdalmas, nehézkes és spirituálisnak alig tűnő ima lesz.

● **Lesznek köztetek, akiknek talán ez jut osztályrészül egész életében: a nehezen megszerzett éberség, a fájdalmas törekvés az állhatatosságra.**

● *Azt is tudnotok kell, hogy a ti nehéz életetekben a tökéletes egyesülés is olykor egyszerű, mondhatnám banális formákat ölthet, nem szükségszerű, hogy fölismerjétek.*

● **Hiszem, hogy ez a jó út, ez az, mely egyenesen a hitben való egyesüléshez vezet, s hogy Isten eljön, hogy tudtomon kívül Ő imádkozzék bennem.**

● *Fáradtságos és munkás életünket tehát nem alacsonyrendű és kedvezőtlen sorsként kell vállalnunk, hanem eltökélten magunkévá kell tennünk, mint a megtisztulás kiváltságos eszközét.*

● **Ne féljétek attól, hogy eltévedtek az úton. Nincs mitől félnetek, ha állhatatos kintartással járjátok.**

● *Ha összevetjük Urunknak az imára vonatkozó minden tanítását, úgyszólván egyetlen intelmet találunk bennük, intést az állhatatosságra.*

● **Hogy megtanuljunk imádkozni, egyszerűen csak imádkoznunk kell, sokat imádkoznunk.**

● *Már maga az ima utáni vágy is az imádság eredménye.*

● **Az imától természetesen semmit sem várhattok önmagatok számára. Istenért kell imádkozni, s nem azért, hogy elégedettséget találjatok, nem azért, hogy azt érezhessétek, jól imádkoztatok, jó a módszereitek. Nem kell más imára vágni azonkívül, mint amit Isten ad nekünk.**

● *Nagyon valószínű, hogy minél nagyobb lelkű az imátok, annál fájdalmasabb, annál nyomasztóbb lesz tehetetlenségetek tudata.*

● **Főképpen ne próbáljátok könnyebbé tenni imátokat, ne akarjátok a magatok számára érzékelhetőbbé tenni úgy, hogy könnyvet vesztek magatokhoz. Alighanem csak az időt tékozolnátok vele. Hiszen valójában csak arról van szó, hogy igazán jelen legyetek Isten előtt, nem a gondolat, a képzelet, vagy az érzelmek révén, hiszen ezek könnyen elkalandoznak, hanem jelen legyetek az akaratotokkal állandóan fölfrissített vágyakozás révén.**

● *Egész valótok hangtalan törekvése Isten felé, amennyiben hiteles, mérhetetlenül többet ér, mint akár az elmélkedés, akár az olvasás.*

● **Gyakran tehát úgy kell kezdeni imátokat, mintha keresztre feszítésre indulnátok.**

● *Imádkozzatok, hogy elveszítsétek magatokat, s akkor bizonyosak lesztek afelől, hogy egészen megvalósítjátok az Úr akaratát. „Mert aki meg akarja menteni életét, elveszti azt, de aki Énérettem elveszíti életét, megtalálja azt.” (Máté 16,25)*

● **Tudjatok várni a találkozásra Istennel, még ha egész életetek ebben a várakozásban múlik is el.**

● *Az is megeshet veletek, ami az Úr Jézussal is megtörtént, hogy még visszavonultságotok helyére is követnek benneteket, s ha nem is akarjátok, mégis fel kell áldoznotok alig megkezdett lelkigyakorlatotok egy napját. Jézus is elviselte, hogy visszahívják a pusztából, türelemmel viselte, hogy ismét a tömegek rabja legyen, ám az első adandó alkalommal újra elmenekült a magányba.*

● **Istennel való egyesüléseteket két homlokegyenest ellenkező irányú úton keressétek. Az egyik a munkában töltött napok, mikor a fáradtságtól tompultan, s a hozzátok forduló zaklatásaitól nyugtalanul csak kusza, meg nem formált, s gyakran fájdalmas imádsággal imádkoztok.**

● *A másik útra, a hosszabb áhítat és a csend óráira viszont, éppen a különbözősége miatt, lelkileg egy kicsit fölkeszületlenek lesztek, legalábbis kezdetben.*

● **Átmenet nélkül a külső csendet is nehezen tudjátok megőrizni, ami korántsem jelenti azt, hogy hiányzik belőletek az emelkedettség és a belső csend.**

● *Szüntelenül hangsúlyozom, hogy az isteni egyesülés felé vezető úton életritmusotokban milyen rendkívül nagy jelentősége van a munka és a fáradtság időszakának. Ez az időszak nem arra való, hogy közben mintegy föléljük a lelki gyakorlatok idején magújított, hamarosan fogyó tartalékokat, azzal, hogy ebből merítünk minden energiát. Téves volna ez a gyakorlat. Voltaképpen azt jelentené, hogy megtagadjuk a nehéz körülmények között lankadatlanul folytatott ima értékét a szeretetben való növekedés területén.*

● **Alapvető gyengeségünknek át kell formálódnia gyermeki bizakodássá, hogy meghallgatásra találjunk, ha imádkozunk, vágyakozunk, ha kitartók és alázatosak vagyunk.**

● *Ha bátorságunk nem állja ki a kereszt próbáját, imánk esetleg csak önáltatás lesz.*

● **Mindig teljesen készen kell lennünk az imára. Az pedig egészen biztos, hogy nem lehettek valóban készen rá, ha nem hisztek az ima életbevágó fontosságában. Hogyan is lehetne azt követelni valakitől, hogy mindig készen álljon egy feladatra, melynek fontosságáról nincs meggyőződve?**

● *Imaéletünknek két módja van. Ismerjük a tiszta imádság pillanatait; a visszavonultság, a csend és az evilági tevékenység felfüggesztésének pillanatai ezek; és ismerjük a valamennyi emberi tevékenységünk és kapcsolataink között is fennálló, állandósult ima állapotát.*

● **Az emberek a mai korban egy felfokozott tevékenység lázában élnek; a papok és a szerzetesek sem mentesek ez alól. Olyan sok és olyan sürgető apostoli tennivaló veszi őket igénybe, hogy az imára szentelt idő üres járatot, megállást jelent sokak szemében. Csak valami aggályoskodás miatt szánunk rá időt, vagy azért, mert annyiszor hallottuk, hogy nem lehetünk jó apostolok az imádkozás vagy az elmélkedés pillanatai nélkül.**

Viszont amilyen mértékben veszi el az ember érzékét az isteni iránt, úgy pusztul el benne az érzék az Isten előtt „önmagát elveszítő” ima iránt. Az imádság, mely az imádság lényege, a szó mindennapi értelmében semmire sem jó, s míg ezt teljesen meg nem értettük, nem is tudunk igazán imádkozni. Mert miféle haszon származhat a Miatyánk első három kéréséből? Imánk legyen elsősorban az imádság és a minden érdektől mentes szeretet aktusa.

● *Elméletben akármit gondoljatok is az imádás imamódjáról, Jézussal és Istennel való kapcsolatokról, nagyon valószínű, hogy talán nem tudatosan, de mindig azzal fogtok neki az imádkozásnak, hogy abból valami érzékelhető kaptok, hogy bátorságot, erőt merítetek belőle, s ahogy ma mondani szokás „feltöltek”. Ha belefáradtok az imába, ez nagyrészt azért van, mert akármennyit hallottatok is a hasznosságáról, ti magatok még mindig nem látjátok ezt a hasznosságát! Lehetek az életekben hónapok, sőt talán évek, mikor érezhető vigaszt adott. Mikor az ima befejeztével mintegy megmámorosított benneteket az öröm, mikor úgy éreztétek, hogy a hit igazságaiból, vagy az Evangélium fénylő kincséből kaptatok. Ezekben az időkben talán magatok sem sejtettétek, hogy elsősorban önmagatokért mentetek örömmel a szentségimádásra, mert érzékelhető módon láthattátok hasznosságát. Így aztán könnyen erőt vesz rajtatok a riadt tanácstalanság, ha egyszerre csak azt veszitek észre, hogy a hit imája kezdődött meg bennetek, ima, melyhez nincs köze sem érzelemnek, sem értelemnek: s ehhez elég lehet a körülmények vagy a környezet megváltozása, a munka fáradtsága. Elég, ha Jézus már nem csupán külső vonzással húz magához. Ekkor kezdődik a csüggedés, a bele-fáradás az imádságba, nem hisztek már annyira a fontosságában, hogy hűen imádkozzatok. Már nem lesztek állandóan készen az imára.*

Feltétlen meggyőződéssé kell válnia bennetek annak, hogy nem azért mentek imádságra, hogy kapjatok, hanem hogy adjatok, hogy gyakran ne is legyetek vele tisztában, hogy adtok, ne is lássátok, mit adtok.

● **Imádság közben szinte meg kell halnunk mindannak számára, ami nem Isten. Ezért van az, hogy olyan sokan - papok és szerzetesek - vonakodva az igazi imádságtól, szavakkal mondott imádság önáltatásába, vagy valami erkölcsi téma feletti meditációba menekülnek. Gyakran csak alig tudatos kibúvók ezek, olyankor folyamodik hozzájuk az ember, mikor nem tesz eleget az önátadás parancsának, mely az ima előfeltétele. Ez nem azt jelenti, hogy el kell hanyagolnunk a szóbeli imádkozást, vagy a hitbeli elmélkedést az Evangélium, a keresztény igazságok felett. Ennek fontosságáról hamarosan beszélni fogunk. Most csak annyit, hogy adott esetben alibiként szolgálhatnak a vonakodó lélek számára.**

● *Egyedül a hit kelti fel bennünk a vágyat az imára.*

● **Ha azt képzelitek, hogy Istennek mindent megadtatok, mert betartottátok az imádság előírt idejét, ha ezernyi dolog jut eszetekbe, amivel eltölthettek egy szabad délutánt, csak az nem, hogy kicsit imádkozhatnátok is, s ha úton vagytok s nem jut eszetekbe, hogy egy pillanatra belépjétek egy templomba, mikor erre időtök van, ez**

azt jelenti, hogy nincs meg bennetek a teljes készség az imára. Ne akarjatok mindent csinálni.

● *Ekkor még élesebben érzitek majd azt, amiről gyakran beszéltem nektek, azt a kettészakítottságot Jézus és az emberek, Isten szeretete és az emberek szeretete között. Ez a fájdalom az Istent szerető lélek, a kontemplatív lélek megkülönböztető jele.*

● **Lelki életünk nagyon gyakran igazodik túlságosan intellektuális kerethez. Ezt gyakran észre sem vesszük, holott jelentős mértékben oka sok kiegyensúlyozatlanságnak, főként a papok és szerzetesek között, s sokaknál ez az oka, hogy abbahagyják az imádkozást. Szinte intellektualizálódik a belső élet is, s így nem lesz életképes, mielőtt az intellektuális élet kereteinek hiányát érzi. Ez pedig hiba.**

● *Nagyon gyakran elfelejtjük, hogy az ima a szeretet műve, mint ahogy a munka, a felebarát szolgálata is csak a szeretet műve lehet.*

● **Azzal, hogy hosszú időt töltünk imádsággal, vagy azzal, hogy a karthauzi szerzetesek vagy a kármeliták szabályzatát vállaljuk, még nem szükségszerűen valósítottuk meg a tökéletesség művét. A kontemplatív élet nem feltétele a tökéletességnek, de a szeretet elengedhetetlen feltétele.**

● *Minden ima nem szükségképpen igazi ima. Még az elmélkedés gyakorlása közben is hasznos emlékezni Szent Pál erőteljes szavaira: „Szóljak bár emberek vagy angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok vagy pengő cimbalom. Legyen bár prófétáló tehetségem, ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt, legyen akkora hitem, hogy hegyeket mozgassak, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek.” (1Kor 13,1-2)*

● **Meglehetősen pontatlan képet alkotunk róla (az imádságról), s ez a pontatlanság, minthogy elérhetetlen cél felé indít bennünket, a csüggedés forrásává válhat.**

● *Nem hiszem, hogy imádságnak mondhatnám tevékenységünket, napjainkat pusztán csak azért, mert forrásuk a szeretet. A szavak erőszakolt félreértése miatt végül már nem is tudjuk, voltaképpen mit jelentenek. Az imádkozás oly tevékenység, melyben többé-kevésbé részt vesz az értelem s a hit, mely szavakkal vagy szavak nélkül imád vagy kér. Imádkozni - ez legalábbis annyit jelent, hogy odafigyelni; imádkozni - ez gondolkodni, beszélni, könnyekkel könyörögni, akár kimondott szavakkal, akár gondolatokkal, képekkel, vagy egyszerűen a szemlélődés végtelenül mély, de homályos tekintetével. Ha ez hiányzik, nem beszélhetünk imáról a szó teljes értelmében.*

● Valamennyien érezni fogjuk, hogy valami többre van szükségünk: egy valódi, mindent átfogó ima megvalósítására. Ennek az a módja, hogy a nap folyamán kisebb-nagyobb időközökben az imának szentelünk néhány pillanatot. Tanuljunk meg a lehető legegyszerűbben imádkozni szavakkal, vagy csupán a lélek tekintetével, hogy mindig és mindenütt imádkozhassunk, ha Isten kegyelme erre ösztökél bennünket. Nehezen tudnék minderről konkrétan beszélni, hiszen ahány kistestvér, annyiféleképpen imádkozik.

● *Így megtaláltuk a mindent átfogó ima helyes meghatározását: a hitnek a világ valóságaira vetett tekintete. Ezt gyakorolnunk kell, mert hitünk szemével úgy is nézhetjük az embert, a munkát, az örömet és a gondokat, hogy az emberi és az isteni, látható és a láthatatlan valóságok teljes fényében tárulnak elénk. Ebből fakad az ima.*

● Állandó kompromisszumot kell teremtenünk a tiszta imádságra szentelt idő és az emberi kapcsolatokra szánt órák között. Ezen nem tudunk változtatni, minthogy az idő nem tágítható. De vigyázzatok, ez az időbeli megosztottság, ez a mintegy versengés, sose teremtse bennetek belső megosztottságot, sose törje meg életetek egyensúlyát. Az élet nem pillanatokból összetett egész, tehát nem a visszavonultság pillanataiból áll, amikor imádkozók vagytok, s a munka és az emberi kapcsolatok pillanataiból, mikor megszűntök imádkozóknak lenni. Istennel való egységetek értékének mércéje nem az imának szentelt idő mennyisége, s nem is csak ezen múlik, hogy valóban az ima embereivé lesztek-e. Azzá lesztek, ha az embereket és a dolgokat a hit szemével nézitek, ahogy Jézus nézte.

● *Az ájtatossági gyakorlatok nem egyenértékűek a tökéletességgel, sőt annak nem is alkotó elemei. Hozzá kell tennünk, hogy nem azonosak az imával, csupán az ima módszerei. Könnyen el lehet tehát képzelni keresztény életet, sőt tökéletes keresztény életet is, ájtatossági gyakorlat nélkül, ugyanez azonban elképzelhetetlen sok ima nélkül. Mert mint már mondtuk: az imádság nem ájtatossági gyakorlat.*

A kereszténység első századaiban sem találjuk nyomát az ájtatossági gyakorlatoknak, úgy ahogy azt manapság értjük. Közvetlenebb módon akartak imádkozni, közvetlenebbül törekedtek az alaperények gyakorlására.

Az ájtatossági gyakorlatokat azokhoz az állványzatokhoz, zsaluzáshoz hasonlíthatjuk, melyeket egy építkezésnél használnak segédeszközként, s melyekre addig van szükség, míg fel nem húzták a falakat, s míg a cement meg nem kötött. Többféle eset állhat elő: építkezés közben eltávolítják az állványzatot, s az épülő ház befejezetlen marad. Esetleg idő előtt távolítják el az állványzat vagy zsaluzás egy részét, kockáztatva

az építmény teljes vagy részleges összeomlását. De úgy is fordulhat, hogy a munka nagyja elkészült már, s hogy könnyebben befejezhessék, el kell távolítani az állványzat alsó elemeinek bizonyos részeit. S végül: bejezette, szilárdan áll az építmény, de csak akkor érvényesülhet, díszítő elemek csak akkor kerülhetnek rá, ha már az állványzatot teljesen eltávolították.

● **Egy-egy napotok valóságos értékét sose mérjétek csupán a gyakorlatok hűség, tárgyi elvégzése szerint. Ilyen alapon sose ítélezzetek más felől sem, ne engedjétek a kísértésnek, hogy tökéletességüket azon mérjétek le, hogy mennyi gyakorlatra képesek és abból mit végeznek el valójában.**

■ *A tárgyilag jól elvégzett ájtatossági gyakorlatok sora csalóka képzetet támaszthat, a lélek számára haszontalanná lehet, ha nem a belső életet fejezi ki, vagy ha nem állítjuk cselekvően az igazi imádság és a szeretet növekedésének szolgálatába.*

● **Sohase végezzük passzívan az ájtatossági gyakorlatokat, mintegy elszenvetve azokat, mert így megtörténhet, hogy nagyon elszegényedett belső élet lesz a hónapokon át tartó, látszatra szabályszerű élet eredmény.**

■ *Ezek a lelkek nem reagáltak kellő odaadással, passzívan ráhagyták magukat az imádságok légkörére, keretére, amely a belső élet illúzióját nyújtotta nekik, ami pedig alig-alig volt valóságos.*

● **Máskor bonyolultabb a dolog: a belső zavar érzése talán éppen azért támad, mert túl nagy jelentőséget tulajdonítunk az ájtatossági gyakorlatoknak, s azt képzeljük, hogy valóságos hibát követünk el, ha akármennyire érvényes okból is, de elmulasztjuk. A lélek ez esetben ott véli megtalálni a tökéletességet, ahol hiába keresné: innen ered a belső zavar. Ilyenkor belső nevelésre van szükség, ezt a lelket meg kell tanítani arra, hogy közvetlenebb úton keresse Istent.**

■ *Igyekezzünk mindig igazak lenni: ha szóbeli imádságról van szó, úgy ez az ima fejezzen ki valóságot, az imádkozó lelkiállapotát, vagy egyebet, de mindenképpen valaminek a kifejezése legyen. A szóbeli imádság módja egyénenként különbözik. De mindenkor óvakodjunk a formalizmustól, a rutintól.*

● **Az olyan alkalmakat, mikor kénytelenek vagyunk elhagyni az ájtatossági gyakorlatot, még arra is fölhasználhatjuk, hogy az élet és a szeretet elmélyítésével pótoljuk azt, amit mennyiségileg elvesztettünk, ha ugyan használhatjuk a „mennyiség” szót, melynek a lelkiek síkján nincs sok értelme.**

■ *Ha öncélúan, ha nem az élő szeretet szolgálatában végezzük az ájtatossági gyakorlatokat, ez előbb-utóbb a tökéletesség torzképéhez vezet. Olyanokká válnánk, mint*

a szobrász, aki nem dolgozik, mert fél, hogy elkoptatja, kicsorbítja szerszámain; abban leli hát örömét, hogy szépen gondozza, karbantartja, de nem használja őket. Ha viszont önteltségből nem folyamodunk a gyakorlatokhoz, vagy azért, mert értéküket alábecsüljük, ez általában arra vezet, hogy nem tudunk előrehaladni a tökéletesedés útján. Olyanná leszünk, mint az a szobrász, aki szerszámok nélkül, vagy nagyon primitív szerszámokkal akar szobrot alkotni; nyilván befejezetlen, elnagyolt marad a műve mindörökre. Meg kell tanulnunk minden alkalmas eszköz használatát, nem szabad félnünk, hogy kicsorbulnak, elkopnak a kemény kötömbökön. S meg kell tanulnunk a szerszámok megválasztását is, és egyikhez sem szabad túlságosan ragaszkodnunk, vessük el azt, amelyik már nem alkalmas a további munkához, válasszunk másikat.

● **Az ájtatossági gyakorlattól joggal várunk személyes hasznosságot, eredményt, hiszen erre való. A zsolozsmával más a helyzet. A zsolozsma Krisztus misztikus testének Istendicsérete. Elsősorban nem személyesen értünk van, egyedül Istennek szól, egy teljesen ingyenes tett, melynek rendje a Szentlélek irányításával fokozatosan alakult ki, hiszen az Egyház imája. Egyébként úgyszólván teljes egészében ihletett szövegekből áll.**

● *Azzal a gondolattal menjünk zsolozsmázni, hogy a dicsőítés olyan művének részesei leszünk, amely meghaladja értelmünket. Zsolozsmázás közben mintegy az Egyház hangszerévé válunk, felajánljuk bizonyos módon, de nagyon reális értelemben feláldozzuk magunkat, minthogy a liturgikus ima az eucharisztikus áldozat folytatása. Ne azzal a gondolattal vegyünk benne részt, hogy lelki javunkra válik, vagy legalább is ne ez legyen a vezérlő gondolat.*

● **Nem minden a zsololtárokban kifejezett érzelem felelhet meg egyéni érzelmeinknek, így nem a mi szükségleteink, nem a mi törekvéseink, hanem az Egyház szükségleteinek és törekvéseinek kifejezői. Időfeletti jellege is van ezeknek az imádságoknak, mely túlmutat a jelen pillanaton. Mindaz, ami a zsololtárokban néha talán megütközést kelt bennünk, vagy ami nem talál bennünk visszhangra - kiáltás igazságtételért, sötétségben elhangzó fájdalmas panaszok, sőt kiáltás bosszúért, a vergődő bűnös jajszava - mindez, mindig igaz az Egyházban. Az egész világ panaszja hangzik ebben az imában, s minthogy Krisztus imája az Ő Egyházában, még a bosszúért kiáltásnak is értelme van: bizony igaz, hogy miután Isten jogai oly hosszú időn át semmibe vétettek e földön, megbosszultatnak egy napon. De így csak Jézus imádkozhat.**

● *Mikor imádságról beszélünk, mindig a minőség, s nem a mennyiség a döntő.*

● **A belső csend nélkülözhetetlen, a külső csend pedig nélkülözhetetlen annyiban, amennyiben szükségünk van rá a belső csend megteremtéséhez. Munkával elvegyült életünk lehetővé tette, hogy ezt a szükségletet még pontosabban felmérjük. Mindenekelőtt megértette velünk a belső csend jelentőségét, s hogy ezt mindenkor megőrizhetjük, hogy háborítatlan maradhat a zaj s a körülöttünk folyó beszélgetés közepette is. A szenvedélyek belső elcsitulásának állapota ez, mikor megszabadultunk minden olyan vonzalom zűrzavarától, mely önmagunkhoz s minden olyanhoz fűzött, ami a hit tekintetét elfordíthatja az isteni jelenlétről.**

● *Aki magában hordja a belső csendet, az meg tudja ítélni a külső csend milyenségét. A külső csend lényegében a szavaktól való tartózkodás, hogy elszigeteljük, hogy elválasszuk magunkat. Ez lehet a legjobb törekvés, de lehet a legrosszabb is. Rossz az így megteremtett csend, ha zárkózott természet következménye, ha a nyugalom önző szükségletének felel meg, ha ürügy arra, hogy ne törekedjünk individualizmusunk leküzdésére, ha dacot vagy haragot takar, ha színlelés vagy őszinteség hiánya az oka, ha nem engedi, hogy kimondjuk a bocsánat szavát, ha arra készlet, hogy cserbenhagyjuk testvérünket, akinek segítségre volna szüksége. Jó a csend, ha a szükséges pihenés feltételeként keressük, vagy azért, hogy szellemi munkát végezhessünk, elmélkedjünk, ha ennek van az ideje. Jó a csend, ha arra szolgál, hogy segítségével az ezernyi gondtól gyötört lélek ismét megteremtheti önmagában az igazi belső csendet.*

● **Ahogy tökéletesen betölti hivatását az a karthauzi, aki még nem érkezett el az igazi egyesüléshez Istennel, mindössze igyekszik a tőle telhető legjobban, nagylelkűen imádkozni, úgy betölti az a kistestvér is, aki csak kínlódva tudja belső imáját végezni, de életét bátran összpontosítja az eucharisztikus imára akkor is, mikor fáradt, mikor nehézségek állnak elébe, mikor kudarcot szenved, s a kudarcot mindig újrakezdésre használja fel.**

● *Krisztus megismerésének három módja közül - a hit elsődleges intuíciója, teológiai megismerés, intuitív szemlélődés - lényünk harmonikus egységét egyedül a harmadik valósíthatja meg hiánytalanul szeretetben és nem csupán az igazság szilárdabb birtoklásában.*

● **Elfelejtettük a tiszta, az önmagáért való ima értelmét. Az ilyen ima idővesztésnek tűnik abban a világban, melyben a bonyolult feladatok sürgető volta, a lázas tevékenykedés mámorával kábítja az embert.**

Elerőtlenedett az ima iránti érzék sok keresztény környezetben is, így veszett ki belőlünk az érzék az olyan értékek iránt is, mint a csend és a világtól való

elkülönülés Istenért, holott éppen ezek az imádkozó és imádó lélek legfőbb pszichológiai igényei.

Már csak tevékenyen akarnak imádkozni, imádságos tevékenységet akarnak adni Istennek. Vajon miért? Alighanem azért, mert már nem tudják elképzelni, hogy értéke lehet az olyan cselekedetnek, melyből nem ered legalább némi, az ember számára hasznos, kézzelfogható földi eredményesség. E felfogásból származik az „aktivizmus”, mely a tárgyas, a céllal bíró cselekedet mindenekfelett való felsőbbrendűségébe vetett hit.

● Kevesebb szó esik Jézus Krisztusról, mint személyiségről, a személyes szeretet tárgyáról, aki Atyja mellett él; inkább Krisztusnak az emberiségben való titokzatos jelenlétéről beszélnek. Ösztönösen inkább arra hajlanak, hogy felhasználják Krisztust a beteg emberiség gyógyítására, mintsem arra, hogy szolgálják Krisztusban az abszolút isteni személyt, aki felé végső fokon szeretetben és imádatban mindennek irányulnia kell. Innen a feszélyezettség, melyet akkor éreznek az emberek, mikor egyéni üdvösségről van szó. Szívesebben mennek Jézushoz az emberen keresztül, mert mindenekfelett a modern világ egységre és békére való törekvéseit akarják megvalósítani, betölteni.

Mindez kétségkívül keresztény megnyilatkozás. Mint már mondtam, ez a magatartás jellemzi a XX. század lelkeségét, még a szemlélődő imának is ez szab sajátos jelleget, amennyiben a szemlélődő ima valóban élő, és szervesen tartozik a korhoz. De rendkívül súlyos volna - annyira súlyos, hogy a kereszténység már nem is az lenne, aminek Jézus akarta -, ha végül is oda jutnánk, hogy Krisztust kizárólag testvéreinken át és őértük keresnénk. Távolság van tőlem a szándék, hogy szembeállítsam a szeretet két irányát, Isten és a testvéreink szeretetét. De ne feledkezzünk meg arról, hogy Szent János nem akármilyen szeretetről beszélt nekünk. Azzal a szeretettel kell szeretnünk, melyet a szűz apostol érzett meg Jézus szívében, s ez a szeretet csak akkor lehet valóságos, ha alkalmas arra, hogy - csendesen és a dolgoktól való elkülönüléssel - Jézus, Isten Fia felé vigyen bennünket az imádságban, az ingyenes imában, mely minden Isten-szeretet kifejezője.

Minden keresztényben meg kell lennie - legalábbis csírájában - a még vívódó szeretet e kettős lendületének. Az átlagos keresztényben vagy az egyik, vagy a másik lesz túlsúlyban, fájdalom és belső vívódás nélkül. Így alakul ki két típus: az aktív és a szemlélődő. A szemlélődést természetesen nem kell szembeállítani a tevékenységgel - mint ahogy gyakran teszik -, de fel kell ismernünk a keresztények és a hivatások különböző típusait. A szentekben a szeretet két követelménye között akkora a feszültség,

hogy lelkük mélyén állandósul a heves vívódás ég és föld között, ez a jele az Isten és az emberek iránt táplált szeretet hiánytalan teljességének.

● **A szemlélődő élet - akár klauzúra mögött folyik, akár nem - nem más, mint előképe annak az életállapotnak, melyben majd minden teremtett ember osztozik.**

● *A szemlélődő élet végső fokon a megdicsőült élet földi előképe.*

● **A kistestvérek mintegy szemléltető oktatásként meg tudják mutatni századunk emberének és keresztényeinek, hogy az Istennel való igaz, bensőséges, az egyszerű és megváltó vágygal teli mélységes ima, vagyis a belső ima lényeges és mindig megvalósítható feladata a papnak, a szerzetesnek és a kereszténynek, bármi legyen a foglalkozása, életmódja, bármilyen természetűek legyenek mindennapi nehézségei.**